

Høringsuttalelse til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets Høringsnotat

Forslag til endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap

Forum for menn og omsorg (heretter FMO) leverer herved vår høringsuttalelse etter godkjent utsettelse. Det vises til svarmail fra Gitte Gulbrandsen av 30.09.15. Da vi ikke fant «den grønne knappen» på departementets hjemmeside sendes høringsuttalelsen som vedlegg til mail.

Vår høringsuttalelse svarer først på de konkrete alternativene/forslagene (1-4) departementet (heretter BLID) ber om uttalelse til.

Deretter (5-6) kommer for å antyde noen sammenhenger i synet på barnelovsystemets funksjonalitet noen refleksjoner om Lov- og begrepslogikk, kunnskapsgrunnlag og erfaringstilfang, og ikke minst hvordan man bør tilstrebe å unngå å gjøre barn til taps- og vinningsobjekter

1. Foreldreansvaret

FMO støtter tanken om at f.ansv bør være likt distribuert i utgangspunktet. Imidlertid bør det gjøres endringer i andre deler av barneloven hvor pater-est regelen erstattes av en regel som tilskriver foreldrestatus på biologisk grunnlag (automatisk DNA-test som hovedregel) slik at mor og far defineres på det samme grunnlag. FMO er selvsagt klar over at dette innebærer mer dyptgripende endringer i lovstrukturene, men for å instituere såkalt likestilt foreldreskap er vårt forslag mest logisk og det som reduserer og i beste fall eliminerer feilkildenivåene som følger av potensielt og reellt falsk erkjennelse og fastsetting av farskap slik tilstanden er i dagens system.

Når det gjelder mor og fars respektive mulighet til å hevde innsigelse mot delt foreldreansvar eller å fraskrive seg ansvaret (foreslått nytt § 35 annet ledd) mener FMO det mest logiske er at den som vil endre utgangspunktet i loven bør ha byrden med å gå til sak som etter FMOs oppfatning bør behandles av domstol og ikke av forvaltningsorgan. FMO finner det i strid med intensjonene om såkalt likestilt foreldreskap om den ene forelder (mor) kun ved å henvende seg til folkeregisteret skal kunne kibe ut den andre (far) om hun vil ha f.ansv og dermed myndigheten for seg selv.

I vår tenkning ligger det også at det skal koste noe for far å si fra seg ansvaret. Vår holdning er at fedre må stille opp og være seg sitt ansvar bevisst. Når og hvis fedre automatisk regnes som likeverdige vil forhåpentligvis færrest mulig benytte seg av muligheten til å fraskrive seg sin status.

For et barn kan det være tungt å vå vite at en far har valgt en slik mulighet, men det kan også være bedre å ha på det rene hvorfor og hvordan den biologiske faren eventuelt forsvant ut av barnets liv. Det skaper mer ryddigere forhold. Kan hende vil en far som pådrar seg et ikke planlagt barn måtte tenke seg bedre om og at krav om at han må ta rettslige skritt i beste fall ansvarliggjøre ham slik at han ombestemmer seg. FMO mener det tilsvarende er riktig å høre mors syn i en slik potensiell sak, slik det er riktig å høre fars syn når mor vil ha foreldreansvaret alene. At domstolene kan risikere å få noen flere saker til behandling bør ikke bety noe negativt, tvert imot vil domstolene gjennom erfaring med slike potensielle saker få et bedre tilfang av kunnskap og prinsippforståelse om hva foreldreansvar innebærer, ikke bare formelt men også i praksis.

FMO har erfaring for at mange fedre som har vært gift og hatt minst halvparten av omsorgen for sine barn, etter prosesser i domstolene har mistet del i foreldreansvaret under henvisning til såkalt «høyt konfliktnivå» eller annet som tilslører mors uvilje.

Det er på tide at ulike myndighetsområder ser mer kritisk på egen virksomhet når det gjelder hvordan foreldreansvaret som barnelovens overordnede begrep distribueres og praktiseres. Når det gjelder rett til opplysninger om barnet, erfarer FMO at altfor mange instanser/institusjoner med eller uten hjemmel hindrer fedre i å få relevante opplysninger om barnet, enten far har del i f.ansv eller ei. Spørsmålet om hvordan loven bør utformes er også et spørsmål om hvilke typer av opplysninger det er tale om.

FMOs erfaringstilfang på dette punkt dreier seg mest om fedres kontakt med helsestasjon, skole, SFO og barnehage hvor de ansatte synes instruert i å «beskytte» mors regime. Journaler/logger mv utformes gjerne slik at hvis mor er nevnt, f.eks som grunn til barns fravær skole mv eller i forbindelse med sykdom, får ikke far slike opplysninger under henvisning til Forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. Etter at far har måttet gå hele runden med kommuneadvokat og mors advokat.

En fars mer og mindre begrunnede bekymring for sitt barns helse og fungering under mors regime oppfattes i regelen som insinuant: Opplysningsnekt om barnets forhold bidrar til å dekke til forhold som kunne vært avklart. I den ene eller andre forelderens «favør», og forutsetningsvis «til barnets beste».

FMO imøteser en grundigere gjennomgang av både hvordan foreldreansvar fungerer i praksis og hvordan f.ansv tenkes som normdannende for likestilt foreldreskap. I det opprinnelige barnelovforslaget i NOU 1977:35 ble det i mandats form erklært at det nye begrepet (til erstatning for tidligere begrep/uttrykksmåter som foreldremakt og –myndighet) ville innebære en anerkjennelse av begge foreldrenes komplementære status gjennom utøvelse av Omsorgsplikten og Bestemmelsesretten. Denne komplementariteten er reversert gjennom flere barnelovrevisjoner og i praksis undergravd gjennom en relativ og absolutt styrking av bestemmelsesretten på bekostning av omsorgsplikten. Konkret gjelder dette innføring av nytt begrep/uttrykk Bosted som vektlegger makt/bestemmelse heller enn omsorg.

2. Barnets bosted/delt bosted

Med forbehold om at FMO anser bosted som et uegnet/uhensiktsmessig begrep, er FMOs grunnleggende syn at delt bosted (som heller burde vært benevnt delt omsorg) må være lovens utgangspunkt, altså tilslutning til alternativ 2. FMO er imidlertid ikke enig i måten «vilkårene» i foreslått lovtekst er formulert eller at vilkårene slik de er formulert bør være lovfestet. FMO har tidligere stilt spørsmål ved måten barn presses til å velge bosted/samværsfrekvens mv, og er grunnleggende skeptisk til å gi barn lovhjemlet rett til å bestemme slike forhold, iallfall under 12 år.

At en 7åring kan få vetorett i et slikt spørsmål er misforstått, og man trenger ikke mye fantasi eller kjennskap til barnelovvirkeligheten for å se hvordan barn utsettes for press til å velge det ene eller det annet alternativ for bosted/samværsregime utfra skiftende motiver. FMO er klar over at reglene for høring av barn ikke er medtatt i nærværende høringsrunde, men melder likevel tilbake til BLID bekymring for at tanken om å gi barn for stort ansvar kan være meget uheldig og dertil konfliktskapende og demoraliserende på foreldrepartene i en potensiell og reell uenighet.

For retten er det ikke særlig meningsbærende å vise til et barns syn på delt bosted så lenge retten ikke sørger for å sikre at lovkriteriene om modenhet og selvstendighet er oppfylt. Slik rettstilstanden er for tiden er det blitt en verkebyll å høre barn ned til under 7 år: Å gi barn vetorett i delt bosted – saker er mildest talt uheldig. Stryk derfor setningen som omhandler dette. Stryk også siste setning som omtaler «fare for voldsutsatthet». Slik tilstanden er i dag med haugesvis av saker som ikke blir realitetsbehandlet for sine volds- og overgrepsspåstander er en slik setning/vilkår innbydelse til å fremme påstander. Retten mangler grunnleggende kompetanse på risikovurdering.

Hvorvidt foreldrene tidligere må ha praktisert delt omsorg i enkjernefamilien er ikke nevnt som vilkår men det antas kan hende som gitt når og hvis foreldrene har bodd sammen. Imidlertid er dette er interessant moment da partenes gjensidige oppfatning av den annens omsorgsinnsats kan variere, selv hvor det bevismessig synes klart at foreldrene har delt på omsorgen på tilnærmet likt grunnlag. FMO erfarer at fedres innsats og omsorg under enkjernefamilien ikke har betydning for hvordan barnefordelingssaker behandles og hvordan utfall av bosted- og samvær reguleres. Denne trenden er påfallende da det ellers gis inntrykk av at dette momentet (tidligere omsorgsinnsats) er et moment som vektlegges.

FMO ser mange eksempler på at nettopp fedre som tatt halvparten av omsorgen og vel så det squeeases av både sakkyndige som ikke nevner denne vesentlige del av barnets omsorgshistorie i sine rapporter, og i sin tur av retten som synes mest opptatt av å gi legitimitet til påpekning av «høyt konfliktnivå» som argument for å begrense eller avvikle barnets samvær/kontakt med far. Som overgangstilstand mellom sivilstandsregimene er dokumenterbar delt omsorgs – praksis et moment som med fordel bør vektlegges/videreføres. I bruddfasen begås imidlertid en del selvtekter som umuliggjør at delte omsorgspraksiser opprettholdes.

Et mulig lovkriterium som ikke utelukker andre praksiserfaringer for å bli bedømt som egnede for delt omsorg/bosted, kunne f.eks være at «*dersom foreldra har praktisert tilnærma likedelt omsorg medan dei budde saman med borna, skal det takast omsyn til når det må takast avgjerd om fastsetting av omsorg/samver*». Og i samme slengen: «*Høgt konfliktnivå som påberopa anførsel kan ikkje føra fram om det vert påvisa at det er skapt konflikt frå ein av partane gjennom tvilsamt grunna påstander om vald og overgrep*». Likedelt omsorg idømt av nøytral instans som gjennomskuer strategiene bør kunne virke konfliktdepende.

FMO etterlyser er bredere utredningsgrunnlag fra BLID. På dette punkt om mulig legal tilrettelegging for delt bosted/omsorg, savner vi referanser til rettspraksis, i særlig grad saker hvor de såkalte «*særlige grunner*» er vurdert i den ene eller annen retning. Slik kunnskap vil kunne gi myndigheter, profesjonelle aktører og det rettssøkende publikum informasjon om «*hvor landet ligger*» og om kart og terreng er samsvarende, ikke minst hva som skal til for å skyve rettstilstanden i riktig retning med klare veiledende rettsavgjørelser for å skille de egnede fra de mindre egnede sakene fra hverandre.

3. Bestemmelser om flytting

Det savnes grunnleggende metodisk etterrettelig kunnskap om hvordan «*varslingsplikten*» fungerer i praksis, og om den har noen virkning overhodet, som forebyggende for f.eks samværshindring eller også som faktor for etablering/økning av konfliktnivå. Er det sanksjoner mot mislighold av varslingsplikt? FMO har sett få eller noen eksempler på at såkalt varslingsplikt blir tatt alvorlig av retten eller av den flyttende part. Man kan like gjerne fjerne hele «*varslingsinstituttet*»

For alternativ 1 er ingen av de foreslåtte tilføyelser/endringer hensiktsmessige. Å innføre krav til mekling er ikke bare unødvendig men også tidsødende da familievernkantorene har lange køer. Dertil kommer at disse kontorene ikke nødvendigvis har noe positiv innvirkning på prosessen, snarere tvert imot. BLIDs naive tro på meklingsinstituttet (og bruk av sakkyndige) representerer en svakhet ved flere av BLIDs forslag.

Hvis hensikten med lovforslag er å dempe/forebygge konflikt bør man for ordens skyld skaffe empirisk underlag for at f.eks mekling virker konfliktdepende og ikke tvert imot. Holdningene fedre møter på disse kontorene er ikke oppløftende. Stort sett er det kvinnelige sosionomer i 50-60 årene med negativ innstilling til menn/fedre. At denne yrkesgruppen er interessert i å høre begge parter, har formodningen mot seg, likeledes at meklere setter mødre som tar seg til rette og fremmer falske overgrepsanklager for å legitimere sine selvtokter på plass.

FMO avviser alternativ 1 i sin helhet. Endringssak kan reises utfra eksisterende bestemmelser.

Alternativ 2 gjelder deler av utøvelsen av foreldreansvaret og bør derfor vurderes nøyer. Her stiller FMO seg noe mer positiv til en ny §40a slik den er formulert.

Det som savnes er imidlertid presisering av hvem av partene som har søksmålsbyrde hvis det kommer til sak. FMOs holdning er at den som ønsker en endring bør ha søksmålsbyrden med tilhørende bevis/argumentasjonsbyrde. Dette innebærer at det ikke kan flyttes før saken er retts/tvangskraftig avgjort. For barnet handler det delvis også om kontinuitet i tilknytning til nærmiljø, skole og utvidet foreldrenettverk mv.

Flytting for en forelder som har foreldreansvaret alene, hvor det ikke pågår sak, og hvor samværsretten er regulert, ikke-eksisterende og ikke lider under flyttingen bør allikevel kommuniseres, men ikke som et lovkrITERIUM når dette opplagt ikke har noen betydning eller kan sanksjoneres ved brudd.

4. Tvangsgjennomføring av samvær

FMO har ved gjentatte anledninger i høringsrunder bl.a presisert at man må ha på plass et begrepslogisk innrettet lovverk for å få bukt med samværshindring. FMO betegner ellers, i tråd med vanlig språkbruk samværshindring som henholdsvis sabotasje og skulk. For å kunne sanksjonere begge typer av hindring av barnets samværsrett er det viktig at loven likestiller foreldreregimene formelt, ikke i henhold til «samværsbrøken» men i henhold til lov hjemmelsgrunnlaget. Ettersom samværsretten er tofolds, en rett for barnet og en rett for den av foreldrene som ikke bor fast sammen med barnet, oppstår det surr, ikke bare i forståelsen av hvilke hensyn som skal vektas, men også hvilke momenter retten anser som relevante.

FMO etterlyser mer opplysende og ferskere drøfting av rettspraksis som evner å skille mellom behandlingen av de ulike bestemmelsene. Tendensen synes å være at samværsretten står svakere og svakere. En grunn er opplagt at samværsretten både for barn og fedre er ubeskyttet. En annen grunn kan være den kampanjen myndighetene har drevet for å svekke samværsretten under henvisning til usubstansierte påstander om vold og overgrep som i sin tur skaper det moderne mantraet om «*høyt konfliktnivå*». Svekking/utnulling av beviskrav og dreining av søksmålsbyrde er initierte systemfeil som har forverret tilstandene.

En systemfeil av eldre dato det har vært rik anledning til å avvikle er «*umulighetskriteriet*». At kriteriet er hjemlet i generell lov om tvangsfullbyrding kan muligens være en årsak til at umulighetene har fått ballet på seg også i barnelovrelaterte saker hvor «umulighet» fungerer som fluepapir på foreldre som vil påvirke barna til ikke å ville til samvær. Umulighetskriteriet fungerer som en oppfordring til saboterende foreldre da man kan regne med at namsmyndigheten lett gir opp å hente et barn til samvær. Dette er også hva som skjer i praksis: et selvpoppfyllende profeti som styrker oppfatningen om barnelovsystemet som et ubrukelig og konfliktskapende system som sørger for å demoralisere alle parter, de profesjonelle aktørene inkludert. Samværsretten er ikke respektert. Hvis hensikten med nærværende lovforslag er å hindre at samværsretten blir utvannet ytterligere, og under headingen «*for å fremme likestilt foreldreskap*», må umulighetskriteriet undermineres.

FMO avviser forslagene til §§ 65 og ny 65a. Å forsterke en systemfeil er ikke særlig klokt. I tråd med hva vi erfarer om press overfor barn fraråder vi også å involvere barna gjennom høring i denne type saker. Bruk av meklere/sakkyndige er definitivt ingen løsning. Disse yrkesgruppene er i utgangspunktet ikke særlig positive til samværsretten og kan mistenkes for å ville undergrave samværsmulighetene ytterligere.

Når det gjelder BLIDs bemerkninger om at namsretten skal kunne gjøre endringer i de materielle betingelsene er FMO sterkt i mot dette. Ordinære barnelovsaker og tvangssaker følger delvis ulike regler og rasjoner og det er uheldig om en namsrettinstans på laveste nivå skal kunne overprøve en tingrett/lagmannsrett/eller sogar høyesterettsavgjørelse. Slike innretninger undergraver respekten for lov og rett og skaper usikkerhet om hva som gjelder.

5. Lov- og begrepslogikk, herunder barnelovens forhold til annen lovgivning

Konsekvensen av FMOs tenkning basert på et mangeårig og omfattende erfaringstilfang, hvori inkludert oppfølging av en rekke saker (i løpet av de siste årene har også en del mødre henvendt seg til oss og vi registrerer interessant nok at mange av de samme systemfeilene som formodentlig rammer fedre i større grad, også rammer mødre i posisjonen som samværsforeldre, hvilket underbygger vår antagelse av at det også er system det er noe galt med, ikke bare «kranglete» foreldrene slik det ofte fremstilles av myndigheter og media) og dermed nærkontakt med ulike sider av barnelovsystemet, er at mange av de etablerte lovinnretningene og begrepene må totalrevideres eller fjernes.

Kortversjonen av denne tenkningen er at uttrykket (og dermed også bestemmelsene som omhandler uttrykket/størrelsen) SAMVÆR bør avvikles slik at all kontakt mellom foreldre og barn kalles OMSORG, avledet lovlogisk av det overordnede begrepet FORELDREANSVAR som har to søyler kalt omsorgsplikt og bestemmelsesrett, jf den opprinnelige lovintensjonen i NOU 1977:35 (som også ville avvikle pater-estregelen, noe vi anser som en fordel, jf våre meknader til spm om foreldreansvar og tilskrivning av foreldrestatus på likestilt grunnlag).

I dette rasjonalet ligger det en forutsetning om at det som hittil har vært kalt samvær, som vi kan kalle delomsorg, er forbundet med plikt som kan sanksjoneres når det svikter, eksempelvis det vi i dagens språk kaller samværseskulder – på linje med annen omsorgsunndragelse. Det siste er logisk følgeriktig i forhold det eneste lovsystemet som har reelle sanksjonsmuligheter, nemlig strafferetten. FMO ønsker seg en lovutvikling hvor barne- og foreldrerettslige emner harmoneres med strafferettslige, da disse er mer dynamiske og underlagt bevisskrav. Strafferetten har også differensiert statistikk og kontinuerlig lovarbeid. Barneloven blir flikket på nå og da, og sjelden eller aldri underkastet helhetsanalyser. Hittil har imidlertid BLID og andre myndighetsnivåer gjort meget for å undergrave mulighetene for å harmonere lovforståelsen mellom barne- og straffeloven, ikke minst for å unngå at mødre som stikker av med barna og tar seg til rette kan straffes etter strl § 216 (etter revisjonen 261). Å anse brudd på 216 som ulovlig men ikke straffbart har vært det nærmeste lovmakere har villet innrømme, men å forfølge slike saker har vært mildest talt nedprioritert, selv i internasjonale barnebortføringssaker.

Som svar på hvordan samværshindring best kan forebygges er FMO ikke mye i tvil om at reelle sanksjoner/straff bør prøves ut. Å forhindre kontakt mellom barn og foreldre bør kunne klassifiseres som straffbart, men da må samfunnet også anerkjenne fedre som førsterangs og fullverdige foreldre på linje med mødre. Det er det et stykke igjen til at f.eks fagfolk som psykologer og sosionomer vil gjøre da disse baserer seg på ideologiske forestillinger om at barn har kun en psykologisk forelder (og det er ikke far om noen skulle lure), på utbyttbarhetsdogmet (at foreldre kan byttes ut med andre såkalte «omsorgspersoner, ikke ulikt rasjonalene i deler av rettspleien hvor argumentene byttes ut over tid til foreldrebarnkontakten er forvitret helt) og på et tilknytningshierarki som selvsagt setter mor øverst og krever at alt som underordnes anser morbarnsymbiosen som det eneste hellig ukrenkelige.

FMO finner BLIDs forslag om bruk av meklere/sakkyndige påfallende uklok. Det fins pr i dag ingen som helst grunn til å anta at disse bidrar til å sikre samværsutøvelse, heller at den kontinuiteten som har vært mellom far og barn brytes, «for å skape ro» for å gi mor ytterligere særstatus. Dette scenariet er dessverre ikke karikert.

Mor har gjennom pater-est regelen, ikke utelukkende dens symbolfunksjon, mulighet til å stenge far ute fra barnets liv. I praksis har dagens samværspraksis ingen beskyttelse. Så lenge far ikke har selvstendig status i barns liv (kan oppnås ved å fjerne pater-est og erstatte med DNA-basert sikker fastsettelse) vil myndighetene ikke kunne oppnå såkalt likestilt foreldreskap. Fars status er i dag avlede mors, ikke hans direkte forhold til barnet. Biologisk basert foreldrestatus tilskrivning synes mest logisk og ikke så far fetched som f.eks Farskapsutvalget forutsatte uten å ha utredet spørsmålet.

På et annet område, utenfor barneloven, gjelder dette også tilskrivning av selvstendig opptjeningsrett til foreldrepermisjonspenger. FMO er selvsagt klar over at disse betraktningene ikke berører nærværende høringsrunde direkte, men velger allikevel å nevne slike forhold da det er langt igjen til det er reell likestilling mellom mor og far. I dette ligger at barn skal ideelt kunne vokse opp med en erfaring om at foreldrene er like mye verdt. Slik er den norske barnelovvirkeligheten langt ifra.

Delt omsorg ser ut til å bli mer og mer vanlig, slik de av oss med fartstid 20 år bakover i tid og vel så det hevdet og forutså allerede ved høringen ifm Høringsnotatet av 1995. Den gang hevdet daværende Barne- og familiedepartement (BFD) at det var mer i overensstemmelse med «*folks normale språkfølelse*» at uttrykket omsorg ble erstattet med bosted. BFD presenterte ingen sosiolingvistisk undersøkelse med representativt utvalg til støtte for sitt grep som omforente forståelsen av et sentralt element i lovgivningen så vel som i praksis. Slik ble omsorgen mer og mindre bortadministrert.

Bostedsformalia er ikke det samme som omsorg. FMO har erfaring for at et delsystem som Folkeregisteret med sine forskrifter kan undergrave barneloven, uten bevisprøving i rettslige kontekster hvor kontradiksjon og likeverd mellom partene («equality of arms») kan tilstrebes. Hvis barneloven skal bli vettug må man tilstrebe at delsystemene ikke influerer på gjennomføringen av omsorgen for barna.

I dagens system kan samværssabotasje legitimeres under henvisning til falske overgrepssanklager beskyttet av krisesenternetverk som med folkeregisterforskiift som hjemmel kan gi sine klienter «døgnhvile» utenfor den lov og rett som skal regulerer forholdet mellom foreldre og barn.

Å tilstrebe harmonisering mellom barnelov og straffelov løser neppe alle problemer, men når det gjelder f.eks vurdering av nødvergerettslige forhold (f.eks i de tilfellene hvor en mor mener å ha grunn til frykt for seg og sitt barn) vil det være mer ryddig om strafferetten sier sitt og at sivilretten forholder seg til bevismidlene fremlagt i strafferettslige kontekster heller enn å spekulere i forhold man ingen begreper har om risiko, sannsynlighet og troverdighet.

For foreldre som reelt opplever fare for eget og barns helse fins det nok av muligheter til å søke ly. Men å gi disse amnesti når det kommer til søksmåls- og bevisbyrde er helt feil. Har de en «god sak» vinner de frem, og de fedre som ikke er skikket har null tjangs i et system som krever bevis, enda mindre enn i de tilfellene hvor de er skikkede får vi tro. I dette rasjonale ligger også at beviskrav ikke må forvaltes så forskjellig som det i dag er mellom sivil- og strafferett.

Det klassiske eksemplet er når anmeldelser for påstått vold og overgrep henlegges av politi (ikke sjelden med gunstigste kode for far «intet straffbart forhold anses bevist») men hvor hissige advokater påberoper seg lavere bevisterskel for å fortsatt fremme de falske påstandene i håp om at retten idetminste vil lande på «høyt konfliktnivå» som grunn til avskjæring av kontakt mellom far og barn. Skal man komme samværshindringen til livs. Må man begynne å nøste i flere tråder. En tråd er å motarbeide tendensen til sanksjonsfri vidløftiggjøring, ved å slå ned på bruken av tvilsomt funderte overgrepssanklager.

FMO vil også nevne at vi har blitt kontaktet av mødre som forteller at deres eks-menn har tatt med seg fellesbarn på krisesenter og på den måten forhindret kontakt mellom mor og barn. Problemstillingen er ikke ukjent, det var slike typetilfeller – med mødre som misbrukte krisesentrene og legitimerede omsorgsunndragelse med henvisning til falsk nødrett – som i sin tid dannet grunnlaget for FMO og vårt domene www.krisesenter.org hvis navn vi har fått mye kjeft for. Våre problemer har imidlertid vært reelle og i dag er krisesenterloven kjønnsnøytral. Med de muligheter for misbruk det innebærer. FMO har advart mot tendensen til at også demoraliserte fedre tar i bruk uheldige strategier når lovsystemene ikke fungerer og anledningen byr seg. FMO forsvarer ikke slike fedre, men minner om alt vi har advart mot når loven ikke henger på greipp. Mødrene som kontakter oss med slike historier har vår sympati, men det er lite vi kan gjøre annet enn å kritisere systembetingelsene.

Som et siste moment i refleksjonene om lovlogikk og systembetingelser, vil FMO nevne en type formalia som kan hende har vært underkommunisert og som ikke helt usannsynlig kan ha bidratt til å forskyve enkelte problemstillinger. Det gjelder hvilket verneting en sak skal høre under når en av partene flytter uten at den andre er informert. Mest logisk bør det vernetinget som foreldrepåret hørte til med felles adresse gjelde, men i praksis ser vi at mange mødre får favør ved at vernetinget der de flytter gjelder. For FMO virker dette som en legitimering av flytting uten rettslig prøving. FMO ser gjerne at denne problemstilling tas opp av BLID ved en passende anledning.

6. Barn som menneskelige og økonomiske taps- og vinningsobjekter

Under kapittelet om Tiltak mot samværshindring er det i Høringsnotatet forsøksvis utredet konsekvenser av sanksjoner basert på stans i bidrag. Før eller senere må BLID reflektere inn hvorvidt det overhodet er tjenlig for et samfunn å ha slike innretninger som ikke bare kan oppfattes som dårlig skjulte overføringer av penger fra menn til kvinner («konspirasjonsteorivarianten»), men som helt opplagt gjør barn til økonomiske taps og vinningsobjekter. FMO har bred erfaring for at samværsbrøken blir forsøkt justert av bostedsforelderen for å oppnå mer i bidrag.

I tråd med det som er sagt over om at andre delsystemer ikke må få influere på reguleringen av barnelovstørrelser som omsorg og samvær, kan nevnes at instanser som barnevern og NAV ser ut til å bistå mødre i bostedsforelderposisjon for dels å legitimere samværshindring med den doble effekt å øke bidragene. BLID er inne på problemstillingen et par ganger i sitt høringsnotat, men ser ikke ut til å ta problemet helt på alvor.

Til illustrasjon nevner vi et ferskt eksempel som rant inn til FMO pr tlf i løpet av ferdigstillingen av denne høringsuttalelsen. Problemet er ikke nytt.

En far forteller at moren har nektet samvær en stund, en situasjonsbeskrivelse som jevnlig tikker inn hos FMO. Det nye for denne faren når han kontakter oss er at nå har NAV og etter hva man sier på det hold også barnevernet engasjert seg på morens side for at hun skal få mer bidrag hvis hun holder barnet tilbake og bidragsbrøken endres. I praksis vil det si null samvær for denne faren som er selvstendig næringsdrivende i en bransje med solid inntjening. FMO har ikke sett tallene, men dokumentasjon fra faren om at NAV/barnevern virkelig er aktører som stiller seg på morens side.

På spørsmål fra FMO om det er overgrepspåstander (det hyppigst forekommende i de mange henvendelsene vi får) svarer faren nei! men mor har visst dårlig råd tiltross for relativt stort bidrag. Mye vil ha mer. NAV har fortalt henne at om hun nekter samvær helt vil hun få mer i bidrag. Hvordan barnevernet er inne i bildet er uklart, men erfaring fra andre i utgangspunktet «trivielle» foreldrekonflikter uten verken vold eller påstander om vold, kan tyde på at om det er «registrert» en foreldrekonflikt, dvs en uenighet om f.eks bidrag, har instanser som NAV plikt på seg til å melde inn bekymring til barnevernet. Unnlattelse av å melde hva som helst som kan rubriseres som «omsorgssvikt» er visstnok straffbart.

Slikt er altså straffbart, men ikke omsorgsunndragelse/samværsabo! Sådant er systemet innrettet. Dette er ingen karikert fremstilling. Dessverre.

Det siste FMO hørte fra denne faren tidlige i dag var at han nå (på FMOs oppfordring) ville sikre seg skriftlig en bekreftelse på at NAV virkelig kunne overprøve, slik han oppfattet at man mente, lov og dom på samvær av et visst omfang. Rettskraftig idømt samvær på f.eks utvidet samvær (ca 40 %) kan hvis det bildet som her tegnes (dokumentasjonen vil uansett foreligge når kravet kommer og samværet uteblir, men det hadde selvsagt vært interessant om NAVbyråkraten eksplisitt erklærte at han eller hun glatt kunne overprøve en tingrettsdom) stemmer, overprøves uten rettslig behandling.

FMO har sett og hørt lignende tilfeller ved flere anledninger. Vårt poeng er lett å annamme:

Det er riv ruskende galt at en samværsrett ikke bare er totalt ubeskyttet, men samtidig kan undergraves for at mødre skal få mer penger fra en far som ikke har gjort annet galt enn å ville ha jevnlig og forutsigbar kontakt med sitt barn og har rettens ord på sin skikkethet og sin samværsrett, av moren selv og om ikke moren er smart nok til å vite hvordan hun skal tyne far får effektiv hjelp fra samfunnets lønnede byråkrater.

Denne problemstillingen er reell og understreker hvor viktig det er med et solid kunnskapsgrunnlag for å kartlegge, identifisere og aller helst eliminere feilkilder, f.eks kilder til konflikt. Bidragssystemet er et slikt system.

Barnelovsystemet har mange slike konfliktgenererende feilkildenivåer, hvorav noen kan avleses på begrepslogikknivå (f.eks definisjon av far: «som far reknast osv. ..») mens andre først oppdages og registreres når feilene akkumulerer seg på systemhold. Domstolene er i dag oversvømt av barnelovsaker. At mange av disse sakene kunne vært stanset før de kom til retten får så være, det fins også en sorts profesjonelle aktører kalt advokater som skor seg på foreldreuenighet. Men når saken først har kommet til retten, bør både mor og far ha krav på at saken behandles etter et vettugt lovverk.

Hvis den ene parten, i prinsippet er det likegyldig om det er mor eller far, kan unndra seg loven og krenke den annen parts rett uten å måtte stå til rette for det, er det noe galt med lov og rett. Dette er helt elementært.

Høringsnotatet av 25. juni 2015 har flere positive elementer, men trenger å suppleres med relevant kunnskap, bl.a om rettstilstanden og en mer grundigere forståelse av begrepenes egnethet. Notatet viser gjennomgående til Strandbakken-utvalget (NOU 2008:9) hvor man kun overfladisk drøftet om enkelte sentrale begreper som bosted og samvær var «kjønnede». Svaret fra utvalget var selvsagt at loven er kjønnsnøytral, men ett begrep man unnlot å drøfte, også med hensyn til hensiktsmessighet, var uttrykksmåten «barnets beste». Før eller senere må dette begrepet under lupen. Helst før.

FMO vedlegger til slutt vår høringsuttalelse til NOU 2008:9, og håper våre bemerkninger og refleksjoner fra 2008 og nå i 2015 blir lest og vurdert med tanke på arbeidet med en funksjonell barnelov. Tilbakemeldinger fra brukere er alfa og omega for forståelse av lovens dynamiske faktorer som en viktig del av kunnskapsgrunnlag/erfaringstilfang

http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/FMO_horingsuttalelse_NOU_2008_9.htm

Asker den 9. oktober 2015

Forum for menn og omsorg

Ole Texmo